

MOTIONER

FOLKTINGETS SESSION 2023

FOLKTINGET

MOTION 1: INTEGRATION PÅ SVENSKA I FINLAND

Vi vill alla ha mångfald i vårt samhälle. Nya kulturer och språk bidrar till att samhället blomstrar. Den bästa integrationen sker via utbildningsväsendet. Integration på svenska möter många hinder där saknaden av svenska två-lärare i våra svenska skolor är alarmerande. Det finns även väldigt stora regionala skillnader. För att garantera den fortsatta lärostigen samt garantera avgångsbetyg på svenska hoppas vi motionärer att Folktinget arbetar för att:

- Integrationsutbildningen för vuxna inte kopplas till integrationsplanen utan till läroplanen.
- Yrkesutbildning förblir ett gott alternativ, men att även möjlighet till gymnasieutbildning på svenska för invandrare är ett alternativ.
- Kunna få ett avgångsbetyg på svenska tryggas i samtliga regioner.
- S2 och språkstärkande undervisning ses som ett separat spår och inte en del av specialundervisningen.
- S2-stigen breddas inom småbarnspedagogiken så att det finns möjlighet att avlägga grundskolan som studerande.

Sara Kemetter
Rainer Juslin

Styrelsens utlåtande:

Under det senaste decenniet har andelen personer med annat modersmål än finska eller svenska ökat kraftigt i Finland, eftersom invandringen ökat. Tyvärr har endast en bråkdel av invandrarna integrerats på svenska, vilket delvis kan bero på att invandrarna inte informerats om möjligheten att integreras på svenska. I Folktingets mål för regeringsprogrammet 2023 föreslås att statliga och kommunala myndigheter verkar för att antalet personer som integreras på svenska proportionellt sett motsvarar minst de svenskspråkigas andel av befolkningen i respektive kommun. Denna målsättning tas även upp i nationalspråksstrategin.

Enligt lagen om främjande av integration har en vuxen invandrare rätt till integrationsplan, om han eller hon är arbetslös arbetssökande enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice eller annat än tillfälligt får utkomststöd enligt lagen om utkomststöd. Den första integrationsplanen ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Varaktigheten av invandrarens integrationsplan bestäms individuellt utifrån hans eller hennes egna mål, arbets- och utbildningshistoria och de åtgärder som planerats och tillhandahållits för honom eller henne. Under tiden för integrationsplanen är språkutbildning kostnadsfri och den invandrade kan få arbetslöshetsförmån eller utkomststöd.

Den tid som berättigar till en integrationsplan är vanligen högst tre år från det att den första integrationsplanen undertecknades. Det här betyder att migranter som har bristfälliga språkkunskaper och t.ex. varit hemma med barn eller utanför arbete en längre tid, sällan har möjlighet till integrationsplan eftersom integrationstiden redan är använd eller gått ut. Vidare möjliggör lagen integration på finska eller svenska, inte båda språken. I praktiken betyder det att de flesta invandrare integreras på finska och om de önskar lära sig också svenska måste det ske på egen tid och egen bekostnad.

Att förstå och kunna använda ett eller båda nationalspråken måste ses som en grundrättighet och får inte vara kopplad till en viss integrationstid eller -plan. Alla vuxna migranter som studerar i en utbildning som endera följer läroplansrekommendationen för grundläggande litteracitet eller läroplansgrunderna för vuxnas integrationsutbildning borde få göra det avgiftsfritt.

Motionsställarna lyfter upp problematiken med att studerande med invandrabakgrund ofta automatiskt slussas vidare till yrkesutbildningen. Lärarnas och studiehandledarnas uppmuntran och förståelse för elevens behov har en stor betydelse för vilken studieväg en elev med invandrabakgrund väljer. I Helsingfors fanns tidigare en förberedande gymnasieutbildning. Idag är den en del av utbildningen som handleder för examensutbildning (Hux). Folktinget anser att det är viktigt att man inom Hux tar i beaktande varje elevs individuella kapacitet och intresse.

Myndigheternas information om möjligheterna att via skolan integreras på svenska måste stärkas. Informatio-

nen om innebörden av att Finland är ett tvåspråkigt land måste ges i ett tillräckligt tidigt skede.

Hittills har utbildning för lärare som undervisar i svenska som andra språk saknats. Folktinget har verkat för att en svenskspråkig S2-läroplanutbildning inleds vid Helsingfors universitet. Folktinget håller med motionsställarna om att svenska som andra språk samt den språkstärkande undervisningen inte ska vara en del av specialundervisningen.

Barnen som deltar i småbarnspedagogiken och i den grundläggande undervisningen på svenska bör ges ett tillräckligt språkstöd. Folktinget har i sitt arbete betonat betydelsen av en oavbruten utbildningsväg också på svenska, samt vikten av att erbjuda stöd i övergångsskedena för att trygga en god start inom nästa utbildningsstadium.

Styrelsen föreslår för sessionen att Folktinget arbetar för:

- att integrationsutbildningar på både svenska och finska erbjuds i en tvåspråkig kommun, med rätt för invandrare att välja antingen svenska eller finska som första integrationsspråk. Därtill erbjuds kompletterande undervisning i det andra inhemska språket.
- Att alla vuxna migranter som studerar i en utbildning som endera följer läroplansrekommendationen för grundläggande litteracitet eller läroplansgrunderna för vuxnas integrationsutbildning får göra det avgiftsfritt oberoende av integrationstid och -plan.
- Att studiehandledarna vid de svenskspråkiga skolorna sporrar elever med invandrabakgrund att välja antingen gymnasie- eller yrkesutbildning efter den grundläggande utbildningen

MOTION 2: LÄRRESURSER PÅ SVENSKA

Vi vet att Folktinget under flera år arbetat för att lärresurser på svenska ska utvecklas, men tyvärr har situationen inte blivit bättre och frågan måste lyftas igen. Detta är en jämlikefråga. Inom yrkesutbildningen på svenska är bristen uppenbar. Ett av fonderna finansierat läromedel utkommer under 2023, vilket är bra, men i övrigt finns ingenting på kommande. Grundskolan saknar läromedel i några ämnen och digitaliseringen släpar kraftigt efter. Tillgången är knapp och den digitala plattformens kvalitet sämre än på finskt håll. De finlandssvenska gymnasier som fokuserar på kvalitet använder sig av tre olika lärresurser (tre förlag). Detta motsvarar det den finskspråkiga eleven kan få via en enda lär resurs (ett förlag). Detta leder till att läromedelskostnaderna blir större för den svenskspråkiga eleven. Det är en rättvisefråga. Vi ser även att tillgången på svenska-två material saknas, vilket bekymrar oss motionärer eftersom bägge nationalspråk rätt till kvalitativt goda läromedel på sitt modersmål måste tryggas genom statlig finansiering.

Motionärerna begär att

- Folktinget arbetar för att garantera lärresurser på svenska
- Folktinget via sitt nätverk påminner om minoriteternas rätt till kvalitativa goda läromedel.

Sara Kemetter
Rainer Juslin
Wille Walve
Jesper Josefsson
Liz Mattsson

Styrelsens utlåtande:

Läromedelsutbudet på svenska är betydligt snävare än på finska. Orsaken ligger i de små volymerna, en utgivning av svenskspråkiga läromedel är inte ekonomiskt lönsam.

Tankesmedjan Magma publicerade sin rapport En inblick i läromedelssituationen för andra stadiets yrkesutbildning på svenska i april 2022. Rapporten visade att lärressurssituationen inom yrkesutbildningen är katastrofal. Enligt Finlands svenska lärarförbunds enkätundersökning i de svenskspråkiga gymnasierna våren 2022 ansåg 73 procent av rektorerna att det råder brist på läromedel. Av lärarna upplevde 64 procent en brist på läromedel i det ämne de undervisar.

Folktinget lyfte redan i början av år 2021 lärressursfrågan i utlåtandet om den utbildningspolitiska redogörelsen. I utlåtandet framhöll Folktinget att statens ansvar för de svenskspråkiga lärresurserna bör förtydligas och att statliga medel ska öronmärkas för att underlätta produktionen av lärresurser på svenska.

Hösten 2021 tog Folktinget initiativ till en rundabordsdiskussion med centrala aktörer i Svenskfinland för att dryfta frågan om lärresurser. I april 2022 deltog Folktinget i ett uppföljande diskussionstillfälle i vilket även representanter för yrkesutbildarna deltog. I diskussionen framkom att det största behovet av läromedel finns i de obligatoriska examensdelarna som också är de mest lukrativa med tanke på att skapa en marknad.

Som en följd av diskussionen beslöt förlaget Schildts & Söderström i juni 2022 skapa ett digitalt läromedel för modersmålet i yrkesutbildningen. Arbetet med läromedlet pågår. Yrkesutbildningsanordnarna sökte hösten 2022 fondfinansiering för att skapa en ny samarbetskultur för att stödja processerna att ta fram innehåll och material till svenska läromedel i yrkesutbildningen.

Folktinget har lyft upp frågan om lärresurser med undervisnings- och kulturministeriet, bland annat i juni 2022 då Folktinget träffade undervisningsminister Li Andersson och statssekreterare Dan Koivulaakso. Folktinget överräckte vid mötet en skrivelse till minister Andersson. I skrivelsen framhöll Folktinget att statens roll bör förtydligas när det gäller ansvaret för svenskspråkiga läromedel av god kvalitet. Folktinget konstaterade vidare att undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen bör inleda ett omfattande utrednings- och utvecklingsprojekt för att utarbeta en strategi för lärresurser inom svenskspråkig utbildning i syfte att förstärka utbudet av läromedel på svenska.

Tillgången till lärresurser på svenska är en jämlikhetsfråga. I Folktingets mål för regeringsförhandlingarna 2023 finns därför lärresurser på svenska som ett fokusområde.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget arbetar för att undervisnings- och kulturministeriet inleder ett utrednings- och utvecklingsprojekt med konkreta åtgärdsförslag för att förbättra tillgången till lärresurser inom den svenskspråkiga utbildningen.

MOTION 3: LÄRARBRIST OCH MÖJLIGHET TILL UTBILDNING

Bristen på behörig personal inom svenskspråkiga skolor är alarmerande. Det är tyvärr väldigt få sökande till utbildningsplatser. Den skriande brist som råder på svenskspråkiga lärare inom småbarnspedagogik måste tas på allvar. I nuläget finns inget prognostiseringsverktyg med tanke på det kommande lärarbehovet. Bristen på matematik-, fysik- och kemilärare samt finskalärare är påtaglig. Få är dessutom för närvarande i utbildning. Vi ser även en fortsatt brist på klass- och speciallärare. Inom yrkesutbildningen på svenska är behörighetsgraden lägre än i gymnasieutbildningen, speciellt i huvudstadsregionen. Det finns ingen behörighetsgivande yrkeslärarutbildning på svenska i södra Finland och det är svårt att som svenskspråkig komma in på den finska utbildningen som ges av Haaga-Helia.

Därför uppmanar vi Folktinget att aktivt arbeta för att:

- Det sker riktade insatser inom småbarnspedagogiken.
- Ett instrument för prognostisering utvecklas. Vi är i akut behov av ett lärarregister för att komma till rätta med situationen.

Sara Kemetter
Rainer Juslin

Styrelsens utlåtande:

Personalsituationen är utmanande inom småbarnspedagogiken, men det behövs också flera speciallärare samt lärare i matematik, fysik och kemi. Inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken är situationen alarmerande i huvudstadsregionen och i en del större städer. Behöriga lärare är en av nyckelfaktorerna för att kunna upprätthålla en god kvalitet inom utbildningen. Bristen på lärare innebär på sikt ett hot mot den finlandssvenska skolans framtid.

Olika insatser har gjorts i syfte att förbättra lärarsituationen. I februari 2020 sammankallade justitieminister Anna-Maja Henriksson till en rundabordsdiskussion om krisen inom småbarnspedagogiken i huvudstadsregionen. Ett tjugotal aktörer deltog i diskussionen. Åtgärdsförslag som lyftes fram under diskussionen var att höja statusen på yrken inom barnvården, genomföra en rekryteringskampanj, marknadsföra tjänstebostäder, erbjuda andra förmåner och anhålla om tillstånd att utbilda barnledare i huvudstadsregionen.

Svenska kulturfonden beviljade 2021 Åbo Akademi och Helsingfors universitet stöd för att utveckla flexibla flerformsutbildningar inom småbarnspedagogiken. År 2022 donerade Kulturfonden en miljon euro för ett lektorat i specialpedagogik vid Helsingfors universitet. Utbildningen som ger speciallärarbehörighet startar hösten 2023.

Sydskustens landskapsförbund r.f. arbetar kontinuerligt med att förbättra tillgången på småbarnspedagoger. I augusti 2021 startade projektet ”Småbarnspedagogiken – ett framtidsjobb”. Våren 2022 genomfördes kampanjen ”Ditt barn. Mitt jobb. Vår framtid.”. Syftet med kampanjen var att synliggöra det positiva inom småbarnspedagogiken, skapa ökad medvetenhet kring småbarnspedagogiken samt lyfta branschen.

Lösningen på lärarbristen är inte att utöka antalet nybörjarplatser, eftersom söktrycket är lågt redan i dag. För att råda bot på lärarbristen behövs en kombination av olika åtgärder. Läraryrket måste återfå sin attraktionskraft. Det här kan ske genom att man ökar resurserna, utvecklar arbetsförhållandena, granskar lönesättningen, ser över arbetsbilden, möjliggör smidiga studievägar, erbjuder mentorskap för nya lärare, erbjuder tjänstebostäder och andra förmåner, pratar om läraryrket i positiva ordalag, skapar en positiv mediebild och inför ett lärarregister för att prognostisera lärarbehovet.

Ett lärarregister ger kunskapsunderlag om hur många lärare det finns och hur många lärare som behöver utbildas för att motsvara det verkliga behovet nationellt och regionalt. Registret ger också information om utbildningssektorns dragningskraft; hur många av de som utbildar sig till lärare som stannar kvar i branschen och hur många som övergår till andra uppgifter.

En utredning om ett lärarregister har redan gjorts. Utredningen rekommenderar att ett lärarregister byggs upp stegvis. Undervisnings- och kulturministeriet har inlett beredningen av lärarregistret. Beredningen görs i samarbete med Utbildningsstyrelsen. Fokus ligger på en precisering av målen för lärarregistret och ett utkast till arkitektur. Det slutliga beslutet om att inrätta eller inte inrätta ett lärarregister fattas av nästa regering.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget bevakar att lärarregistret utformas så att det går att hämta data separat för den svenskspråkiga utbildningen och
- att Folktinget i samarbete med andra aktörer arbetar för att stärka tillgången till lärare inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken.

MOTION 4: ÅLAND I FINLÄNDSKA LÄROMEDEL

Åland fyllde nyligen 100 år som en del av Finland vilket uppmärksammats både av Republikens president och Kung Carl XVI Gustav på plats. Att Finland har en autonomi är i internationella sammanhang en positiv sak för Finlands rykte, men en fungerande autonomi förutsätter att det finns kunskap om vad självstyrelsen är och varför den finns.

En viktig del av autonomibygget är att alla finländare känner till landets enda lagstiftande autonomi och svenskspråkigheten som en del av autonomilösningen. Det finns därför skäl att berätta utförligt om Åland i finländska läromedel, en lämplig kontext kunde vara beskrivningen av det nordiska samarbetet där Åland sedan 70-talet ingår som samarbetspart med Nordens två andra autonomier, Färöarna och Grönland.

Saklig information om Åland på bägge nationalspråk (inom samhällskunskap och historia) är ett bra sätt att minimera missuppfattningar och stärka sammanhållningen. Att förbigå Åland med tystnad skulle enbart skapa grogrund för populism, konspirationsteorier och missuppfattningar – något som motverkar Folktingets grundsyften.

Vi föreslår därför att Folktinget arbetar för

- att Ålands autonomi sakligt lyfts fram i finländska läromedel, på bägge nationalspråk och
- att möjligheter till skolbesök på Åland uppmuntras.

Wille Valve
Rainer Juslin
Sara Kemetter
Jesper Josefsson
Anton Nilsson
Liz Mattsson
Marcus Måtar
Kimmo Sasi
Michael Berner
Patrik Karlsson

Styrelsens utlåtande:

Ålands självstyrelse är fundamentet i det åländska samhället och en garant för att kunna upprätthålla det svenska språket och kulturen på Åland. Motionsställarna har rätt i att Ålands självstyrelse väcker ett stort internationellt intresse och att det också vore skäl att invånare i riket hade en större kunskap och förståelse för autonomi på Åland.

För att uppmärksamma jubileumsåret för Ålands självstyrelse producerade Riksarkivet, statsrådets kansli och utrikesministeriet webbmateriale med information om Ålands historia, självstyrelse, kultur och svenska språk med tanke på skolorna och den stora allmänheten. Materialet finns på adressen <https://aland100.arkisto.fi/sv/framsida/>

Avtryck är ett helt digitalt läromedel i åländsk samhällskunskap på svenska för årskurs 5–9, som tagits fram i samarbete mellan Schildts & Söderströms och Ålands landskapsregerings utbildningsavdelning. Läromedlet består av sex moduler för främst åk 5–6 och sex moduler för främst åk 7–9. Modulerna kan ändå användas för studerande även i andra åldrar.

Nätverket Svenska nu har producerat läromaterialet Åland i sikte, som består av olika helheter som lärare kan använda i (svensk)undervisningen. Eleverna får bekanta sig med unga ålänningars syn på öriket, näringslivet, naturen, turismen och historien. Ett språkduschmaterial för yngre elever ingår också.

Ytterligare ordnades förra året en Ålandsvecka i skolorna, då det var möjligt för elever och lärare att behandla Åland från många olika perspektiv. I samarbete med Riksarkivet, Nationalmuseet, Hanaholmens Svenska nu-nätverk, Utbildningsstyrelsen, Pohjola-Norden och Nordisk kulturkontakt samlades ett omfattande material för lärare att ta del av i olika ämnen och åldersgrupper. Medverkande var även Håll Skärgården Ren, Språkambassadörerna och Visit Åland. Statsrådets kansli koordinerade projektet.

Materialet som togs fram lämpar sig för ämnen från samhällslära och historia till geografi, och från språkundervisning till huslig ekonomi. Det fanns material och uppgifter för alla stadier, från småbarnspedagogiken till grundskolan, yrkesutbildningen och gymnasialstadiet. Även högskolor kunde använda materialet. Under veckan fick man även läsa de åländska tidningarna gratis. Skolbesök och distansdiskussioner ordnades under fem dagar med fem olika teman från historia och självstyrelse till mat och kultur. Beskyddare för skolveckan var undervisningsminister Li Andersson och Ålands utbildnings- och kulturminister Annika Hambrudd.

Som en fortsättning på den lyckade veckan ordnas i år en temadag om Åland. Under årets ”Ålandsdagen i skolan”, som ordnas den 22 mars 2023, deltar även Ålands landskapsregering i samarbetet. Under dagen erbjuds en mångfald av aktiviteter. Klasser kan besöka Ålands representation i Helsingfors, skolorna kan beställa Språkambassadörerna med Ålandskoppling på skolbesök och deltagande klasser erbjuds Ålandstidningen och Nya Åland som pdf-version.

Folktinget samarbetar regelbundet med Språkambassadörerna och Svenska Nu-nätverket och koordinerar sin verksamhet så att de olika verksamheterna kompletterar varandra.

Enligt Förbundet för lärarna i historia och samhällslära FLHS rf har färre timmar i historia lett till att många centrala skeenden, områden eller historiska aktörer inte hinner behandlas på lektionerna. I grundundervisningen i historia tas inte Åland upp över huvud taget. I gymnasiet tas Åland kort upp under en obligatorisk kurs, som behandlar internationella relationer. Det finns alltså behov av att stärka undervisningen om Åland och den åländska självstyrelsen i skolundervisningen.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget i samarbete med Ålands landskapsregering kontakter Utbildningsstyrelsen och påtalar behovet av att Åland och den åländska autonomi finns med i läroplanen för såväl grundskolan som för andra stadiet.
- att Folktinget uppmanar sina förtroendevalda att inom sina partier arbeta för att Åland och den åländska autonomi får större synlighet i de finländska skolorna genom historieundervisningen och undervisningen i samhällskunskap.

MOTION 5: RÄTTEN TILL EGET SPRÅK I DOMSTOL

Rätten till eget språk i domstol är en grundbult i de språkliga rättigheterna. Reformen av tingsrätterna har skett i olika faser under 2000-talet. Det handlar om stora förändringar gällande förverkligandet av medborgarnas rättsskydd med effekter som fortsättningsvis måste följas upp.

Professor Aaltonen har utrett effekterna av den senaste tingsrättsreformen 2019 då flera tvåspråkiga tingsrätter berördes. Bland utmaningar som lyfts är svårigheter att rekrytera samt att i ett tidigt skede säkerställa att ärendet blir behandlat på rätt språk. Det är också oroande att allt fler svenskspråkiga avstår från sin rätt att använda sitt eget språk i domstol. Utredningen om reformen 2019 påvisar små effekter och att målen inte nåtts, samt påpekar att det tar längre tid för effekter att bli synliga.

Rådet för bedömning av lagstiftningen har föreslagit utvärdering i efterhand för att göra det möjligt att säkerställa ändamålsenligheten hos lagar och lagpaket och föreslå ändringar i dem. Aaltonens utredning visar att stora reformer som tingsrättsreformen behöver justeras i efterhand. Det är viktigt att sådana åtgärder vidtas.

Vi föreslår för Folktinget:

- att Folktinget fäster justitieministeriets uppmärksamhet vid behovet att språkliga konsekvenser av reformer utreds noggrant på förhand;
- att Folktinget aktivt följer upp att justitieministeriet vidtar åtgärder med anledning av Aaltonens utredning, särskilt med avseende på åtgärder för rekrytering till domstolsväsendet och övriga berörda myndigheter, samt för att säkerställa att ärendena blir behandlade på rätt språk.

Mats Brandt
Ann-Sofi Backgren
Marie Bergman-Auvinen
Johanna Borg
Carl-Gustav Mangs
Hans Snellman
Stefan Stenberg
Markus West
Anna-Karin Tötterman
Linnea Henriksson

Styrelsens utlåtande:

Språkliga rättigheter hör till individens grundläggande rättigheter.

Till Folktingets lagstadgade uppgifter hör att bevaka att de språkliga rättigheterna tillgodoses vid handläggningen av ärenden i domstolar och andra myndigheter.

Folktinget har aktivt tagit ställning till föreslagna strukturförändringar inom tingsrättsnätverket under årens lopp. Den senaste tingsrättsreformen trädde i kraft år 2019 och ledde till att de tvåspråkiga tingsrätternas antal reducerades från åtta till fem. Dessutom lades sessionsplatser ned i fyra tvåspråkiga kommuner. Till följd av tingsrättsreformen finns det inte längre någon tvåspråkig tingsrätt med svenska som majoritetens språk inom domkretsen på fastlandet. Ålands tingsrätt är svenskspråkig.

Justitieministeriets arbetsgrupp för utveckling av rättskipningen hörde Folktingets representanter som sakkunniga våren 2022. Folktinget föreslog bland annat att Domstolsverket inrättar en tjänst som språksakkunnig med särskilt ansvar att främja tillgodoseendet av språkliga rättigheter inom rättsväsendet. Detta förslag ingår också i Folktingets mål för regeringsprogrammet 2023.

Motionsställarna hänvisar till den utredning om konsekvenserna av tingsrättsreformen 2019, som professor Mikko Aaltonen lämnade till justitieministeriet i januari 2023. Folktinget håller med om att de iakttagelser som tas upp i motionen är oroväckande och konstaterar att det hör till justitieministeriets uppgifter att följa upp tillämpningen och verkställigheten av språklagstiftningen.

Justitieministeriet har i december 2022 publicerat förnyade anvisningar om konsekvensbedömning vid lagberedning (2022:75), som omfattar språkliga konsekvenser. Syftet med arbetet är att förbättra kvaliteten på konsekvensbedömningarna, och därmed också kvaliteten på de lagar som bereds. Därtill utarbetas principer för utveckling av efterhandsutvärderingen av lagstiftningen inom ett projekt tillsatt av justitieministeriet.

Folktingets tjänstemän för en regelbunden dialog med justitieministeriet. I februari 2023 ordnas ett möte på Folktingets kansli med representanter för justitieministeriets enhet för självstyrelse och jämlikhet, där professor Mikko Aaltonens utredning och ministeriets uppföljning av denna diskuteras. Därtill har Folktingets förvaltningsutskott kallat Corinna Tammenmaa, enhetschef vid justitieministeriet, som sakkunnig för att informera om professor Aaltonens utredning vid utskottets möte i mars.

Justitieministeriet har som uppföljning av professor Aaltonens utredning och tidigare utredningar under regeringsperioden tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att stärka rättsstaten och utveckla rättsväsendet. Arbetsgruppens ordförande är justitierådet Mika Ilveskero från Högsta domstolen och mandattiden är 1.2.2023–31.12.2027. Till arbetsgruppens uppgifter hör att lägga fram förslag i syfte att förbättra rättsväsendets serviceförmåga, särskilt när det gäller tillgodoseendet av språkliga rättigheter, elektroniska tjänster och handläggningen av enskilda ärenden. Folktingssekreterare Christina Gestrin har utsetts till permanent sakkunnig i arbetsgruppen, särskilt med avseende på frågor som gäller den språkliga tillgången till tjänster.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget aktivt följer upp att justitieministeriet vidtar åtgärder med anledning av Aaltonens utredning, särskilt med avseende på åtgärder för rekrytering till domstolsväsendet och övriga berörda myndigheter, samt för att säkerställa att ärendena blir behandlade på rätt språk.
- att Folktinget arbetar för att myndigheter och rättsväsendet i sin verksamhet inför en systematisk språkplanering för att försäkra sig om att hela servicekedjan fungerar oavbrutet på svenska.

MOTION 6: MODERN SJÄLVSTYRELSELAG SOM UTVECKLAR SJÄLVSTYRELSEN BEHÖVS

Ålands senaste självstyrelselag antogs 1991. Efter det gick Finland och Åland med i EU och en ny grundlag antogs (2000) vilket förändrat förutsättningarna för självstyrelsen. I regeringen Marins regeringsprogram ingick en översyn av självstyrelselagen som inte förts i mål. Vi vill att folktinget verkar för en ny, moderniserad åländsk självstyrelselag som tydliggör och stärker Finlands enda lagstiftande autonomi. En utvecklad självstyrelse stärker medborgarnas rättsskydd. En stark självstyrelse har gjort att Åland kunnat skapa de bästa möjliga förutsättningarna för ekonomisk tillväxt, vilket återspeglats i arbetslöshets-tal, befolkningstillväxt och skatteintäkter. En utvecklad och stark styrelse stärker Ålands roll som ankare för det svenska språket i Finland.

Vi föreslår därför

- att Folktinget arbetar för en modern självstyrelselag som utvecklar Ålands självstyrelse.

Wille Valve
Rainer Juslin
Sara Kemetter
Jesper Josefsson
Anton Nilsson
Liz Mattsson
Marcus Måtar
Kimmo Sasi
Michael Berner
Patrik Karlsson

Styrelsens utlåtande:

Ålands självstyre och enspråkigt svenska status har stor betydelse för Folktingets verksamhet, eftersom landskaps språkliga status stöder svenska språkets ställning i riket. Ålands självstyrelse är därtill ett exempel på en lyckad självstyrelselösning, som aktivt lyfts fram och uppmärksammas inom det nordiska samarbetet och i internationella sammanhang.

Tack vare Ålands fasta representation med sju ledamöter i Folktingets högsta beslutande organ samt medlemmar i övriga förtroendeorgan har Folktinget goda möjligheter att följa med vilka frågor som är väsentliga för Åland och för kommunikationen mellan Åland och myndigheterna i riket.

Justitieministeriet riktade sommaren 2021 en begäran om utlåtande till Folktinget om det dåvarande propositionsutkastet med förslag till ny självstyrelselag. I enlighet med sitt lagstadgade uppdrag tog Folktinget ställning till vissa av de föreslagna språkbestämmelserna som gällde myndigheternas språk och individens språkliga rättigheter. Folktinget lämnade sitt utlåtande till ministeriet den 6 september 2021.

Folktinget håller med motionsställarna om att Åland behöver en ny, moderniserad självstyrelselag. I enlighet med förslaget till verksamhetsplan 2023–2024 har Folktinget för avsikt att ordna en lägesgenomgång av självstyrelselagen för Folktingets åländska ledamöter, Folktingets presidium och förvaltningsutskottets ordförande direkt efter riksdagsvalet i april 2023.

Folktingets framtidsstrategi, som godkändes av sessionen i maj 2022, konstaterar att Folktinget arbetar för att öka kunskapen om den åländska självstyrelsen i den offentliga förvaltningen och för att Ålands enspråkigt svenska status respekteras till fullo.

Folktingets uppgift är enligt lagen om Folktinget bland annat att utveckla Finlands svenskspråkiga befolknings samhälleliga förhållanden. Folktinget konstaterar att den åländska självstyrelsen är grundbulten för ålänningarnas samhällsutveckling och möjligheter till att bevara Ålands status som enspråkigt svensk. Inom ramen för detta uppdrag stöder Folktinget en självstyrelselag som utvecklar självstyrelsen och Ålands enspråkigt svenska status.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget i samband med reformen av självstyrelselagen arbetar för att en ny självstyrelselag utvecklar självstyrelsen och stärker Ålands enspråkigt svenska status.

MOTION 7: ANGÅENDE SVENSKANS STÄLLNING I SERVICEN I VÄLFÄRDSOMRÅDENA

Det är viktigt att få en helhetsbild av svenskans ställning i servicen inom de nya välfärdsområdena. Folktinget borde göra en utredning om hur mycket personal har svenska som modersmål eller behärskar svenska inom de välfärdsområden där det bor finländare med svenska som modersmål.

Föreslår därför att styrelsen,

- gör en utredning om personalens kunskaper i svenska inom de välfärdsområden som det bor finlands-svenskar.

Kimmo Sasi
Michael Berner
Thorolf Sjölund
Annika Warras-Stjernvall

Styrelsens utlåtande:

Folktinget har till uppgift att främja Finlands svenskspråkiga befolknings rättigheter. Enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) ska social- och hälsovård i tvåspråkiga välfärdsområden ordnas på både finska och svenska, så att kunderna blir betjänade på det språk de väljer, finska eller svenska. I enspråkiga välfärdsområden ordnas social- och hälsovården på välfärdsområdets språk. Ett enspråkigt finskt välfärdsområde har med andra ord ingen lagstadgad skyldighet att ordna social- och hälsovård på svenska. Folktingets fokus ligger därmed på att bevaka den svenskspråkiga servicen i de tvåspråkiga välfärdsområdena.

De tvåspråkiga välfärdsområdena (samt Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen) ansvarar för att det finns språkkunnig personal för de uppgifter som kräver språkkunskaper, eftersom de är skyldiga att kunna erbjuda likvärdig service på finska och svenska. Det är på välfärdsområdets ansvar att ställa lämpliga språkliga behörighetsvillkor för sin personal och bedöma vilka slags språkkunskaper som behövs för skötseln av olika uppgifter.

Välfärdsområdet har med andra ord en skyldighet att utreda personalens språkkunskaper för att kunna säkerställa att det finns tillräckligt med personal som kan betjäna på svenska. Folktinget har i sitt stödmaterial för beredningen av de tvåspråkiga välfärdsområdena (15.10.2021) påtalat att personalens språkkunskaper bör kartläggas när organisationen och dess förvaltning byggs upp, för att kunna skapa tjänstehelheter och servicevägar på båda språken och för att bättre föra samman svensk-språkiga kunder och svenskkunnig personal. Folktinget har under vårdreformens beredning aktivt lyft fram detta i sina nätverk, bland annat i VPS-gruppen (Vård på svenska), där representanter från de tvåspråkiga välfärdsområdena deltar. Det är av stor vikt att välfärdsområdena fortlöpande bedömer personalens språkkunskaper i förhållande till den språkliga servicen för att kunna möta behoven av svenskkunnig personal.

Folktinget fäster vikt vid att det ligger på välfärdsområdenas ansvar att utreda personalens språkkunskaper. Via VPS-gruppen och vårt nya nätverk för nationalspråksnämndernas presidier fortsätter Folktinget uppmana välfärdsområdena att kontinuerligt följa upp personalens språkkunskaper, med målet att välfärdsområdet alltid har en aktuell helhetsbild av språkkunskaperna i organisationen.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget i sina nätverk fortsätter lyfta fram de tvåspråkiga välfärdsområdenas ansvar att utreda och följa upp personalens språkkunskaper för att kunna säkerställa att det finns tillräckligt med svenskkunnig personal.

MOTION 8: KAMPANJ OM NYTTOSVENSKA

Debatten kring svenska språkets ställning i Finland kretsar för mycket kring sk tvångssvenska. Finland är ett tvåspråkigt land och lagstiftningen står fast. Det är klart att Folktinget skall försvara svenskans ställning överallt.

Men det är även viktigt att få fram budskapet att man har stor nytta av att kunna svenska. Man har en nordisk arbetsmarknad och även möjligheter att bättre kunna söka sig till studier vid univegskolor i Norden. Vi måste starkare lansera sk nyttosvenskan bland allmänheten.

Därför framhåller jag om att Folktingets styrelse,

- startar en kampanj kring betydelsen och nyttan av att kunna svenska språket och därmed lanserar budskapet NYTTOSVENSKA

Kimmo Sasi

Michael Berner

Thorolf Sjölund

Annika Warras-Stjernvall

Styrelsens utlåtande:

Folktinget håller med motionsställarna om att det är av yttersta vikt att budskapet om nyttan med kunskaper i svenska vore viktigt att få ut till den finskspråkiga allmänheten i en ännu högre grad. Folktinget har erfarenhet av att tidigare kampanjer har lyckats med detta budskap, bland annat Päivää Goddag-kampanjen och Svenska på stan-kampanjen.

Folktinget arbetar kontinuerligt med att förbättra attityderna till det svenska språket och ordnar bland annat kulturevenemanget Svenska veckan samt deltar i politikfestivalen Suomiareena för att synliggöra och skapa positiva attityder till det svenska språket.

Motionsställarnas förslag är helt i linje med Folktingets framtidsstrategi, där ett av målen är att Folktinget ska informera om nyttan av att kunna svenska för en arbetskarriär i Norden. Vidare nämns det i framtidsstrategin att Folktinget ska arbeta för att stärka positiva attityder till svenska språket hos finsk- och tvåspråkiga barn, unga och deras familjer.

Folktinget vill gärna ta fasta på motionsställarnas förslag och kommer därför att under år 2023 lansera en kampanj på sociala medier kring nyttosvenska. För kampanjen identifieras och intervjuas personer som har haft positiva upplevelser av svenska språket i arbetslivet och som har stor nytta av svenska språket i karriären. Kampanjen består av sju till tio korta och slagkraftiga videor (producerade i verktyget Storykit), som publiceras på sociala medier. De som intervjuas får gärna vara i olika åldrar och verksamma inom olika branscher. Målgruppen för kampanjen är unga vuxna.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget startar en kampanj på sociala medier under devisen nyttosvenska om nyttan av att kunna svenska.

SNELLMANSGATAN 13 A, 00170 HELSINGFORS • TFN +358 9 684 4250
folktinget@folktinget.fi • www.folktinget.fi